

Поручник А. М.
Столярчук Я. М.¹

Рецензія на підручник д.е.н., професора Рогача О.І. «Теорії міжнародного бізнесу»

Вітчизняний підручник з міжнародного бізнесу
європейського рівня

Серед численної кількості навчально-методичної літератури за напрямом підготовки фахівців з міжнародного профілю, яка за останні роки опублікована на регіональному і загальнодержавному рівнях, не так багато зустрічається такої, що вирізняється оригінальністю, глибокою науковою складовою та чіткою авторською позицією. До таких видань без сумніву слід віднести підручник доктора економічних наук, професора Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка Рогача О.І. «Теорії міжнародного бізнесу», присвяченого актуальним проблемам сучасної економічної науки, зокрема концептуальним основам міжнародної діяльності фірм. Актуальність дослідження даної теми обумовлена насамперед тим, що міжнародні компанії в глобальне епоху перетворилися на потужну рушійну силу розвитку світової економіки, інноваційних процесів і транснаціоналізації бізнес — діяльності, стали ключовими суб'єктами міжнародних ринків, які визначають новітні тренди їх розвитку і трансформаційних змін. Це унікальне навчальне видання концентрує ретельно систематизовані теоретичні знання, які наука міжнародного бізнесу розвинула та накопичила протягом свого тривалого розвитку.

Підручник О.І. Рогача не має аналогів, це одна із перших в світовій навчальній літературі спроб викласти для студентів основні течії та школи світової науки міжнародного бізнесу. Вищі навчальні заклади України, які в своїй більшості мають факультети міжнародних економічних відносин, міжнародної економіки або міжнародного бізнесу, відчувають гостру потребу в таких фундаментальних працях, особливо для магістерських програм.

¹ **Поручник Анатолій Михайлович** — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», заслужений діяч науки і техніки України. Сфера наукових інтересів: міжнародна економічна інтеграція та глобальні проблеми сучасності, діяльність транснаціональних корпорацій, світовий ринок праці та міжнародна міграція робочої сили, міжнародна інвестиційна та інноваційна діяльність. Електронна адреса: instbiznes2013@gmail.com.

Столярчук Ярослава Михайлівна — доктор економічних наук, професор кафедри міжнародної економіки, директор Центру науки та інновацій ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». Лауреат Премії Президента України для молодих учених за цикл наукових праць «Глобальний економічний розвиток: тенденції, суперечності, асиметрії (2009 р.)». Сфера наукових інтересів: асиметрія глобального економічного розвитку, транснаціоналізаційні процеси, фінансові дисбаланси, міжнародна економічна інтеграція, двосторонні економічні відносини, світовий ринок праці та міжнародна трудова міграція, антициклічне регулювання світової економіки. Електронна адреса: stolyaroslava@ukr.net

О.І. Рогач переконливо показує, що теорія міжнародного бізнесу пройшла декілька періодів свого розвитку, це складна архітектура традиційних та новітніх теоретичних підходів дослідження різних сторін діяльності багатонаціональних фірм, їх стратегії та форм операцій. Заслуговують на підтримку критерії відбору автором провідних теорій, що склали основу підручника — визнання широким загалом наукової спільноти та інтенсивне цитування та обговорення в світовій економічній літературі.

Підручник починається із висвітлення ранніх теорій багатонаціональних підприємств (концептуальні підходи С. Гаймера, Ч. Кіндлбергера, Р. Вернона). Автор справедливо відзначає, що ці вчені були піонерами розвитку науки міжнародного бізнесу. Він показує як ідеї цих дослідників згодом були розвинути новою течією економічної думки, яку очолили П. Баклі, М. Кессон та Дж. Даннінг, які сформували школу інтерналізації та еклектичну теорію багатонаціональних підприємств. Хоча всі ці теорії розглядаються в окремих розділах, О.І. Рогач акцентує увагу читача на їх спільних методологічних позиціях та формуванні загальних підходів до вивчення міжнародного виробництва.

Значну увагу в підручнику приділено сучасному етапу розвитку теорії міжнародного підприємництва, зокрема теорії міжнародних нових підприємств, заснованих на знаннях теорії багатонаціональних фірм, моделям розташування міжнародної економічної діяльності Кругмана-Венабльса та іншим. Таке поєднання ранніх та сучасних концептуальних підходів надає студентам змогу простежити складну еволюцію теорії міжнародного бізнесу та побачити особливості методології новітніх теоретичних досліджень цієї проблематики.

Логіка еволюції теоретичної думки і її впливу на розвиток практики міжнародного бізнесу полягає в їх внутрішній взаємообумовленості і взаємозалежності. Як відомо, теоретичні прогнози і передбачення повинні випереджати господарську практику, виявляти і обґрунтовувати ключові тренди її розвитку, визначати пріоритети і ресурси забезпечення економічної динаміки, окреслювати очікувані результати. Але в реальності це не завжди однолінійні процеси. Нерідко суспільна практика випереджає процеси формування наукових концепцій з тієї чи іншої економічної проблематики. Автор демонструє це на прикладі конкретних ситуацій щодо появи мережевої теорії та теорії фрагментації міжнародного виробництва БМП. Вказує він і на те, що окремі теорії не отримали підтвердження своєї життєздатності на практиці.

Рецензований підручник має надзвичайно чітку та продуману структуру. Всі назви розділів відображують певні етапи формування наукової думки із цього предмету досліджень. Висновки автора логі-

чні та є підсумковим екстрактом при викладі кожного розділу. Він використовує низку педагогічних і методичних прийомів та інструментів, які значно полегшують сприйняття студентами матеріалу, наприклад гармонізована структура розділів, виокремлення основних дефініцій, контрольні запитання та завдання та фундаментальний перелік навчальної літератури, який дає змогу студентам опрацювати додаткову інформацію із кожної теми.

Хоча О.І. Рогач позиціонує свою книгу передусім для цільової аудиторії студентів магістратури, коло її читачів насправді набагато ширше – вона може також використовуватися при вивченні окремих бакалаврських курсів із міжнародного бізнесу та міжнародних економічних відносин, а також при перепідготовці спеціалістів, в галузі стратегічного менеджменту міжнародних фірм.

Широке обговорення підручника, зокрема на його презентації в листопаді 2018 року в Інституті міжнародних відносин, засвідчило, що це видання є надзвичайно корисною книгою не тільки для студентів, а й для аспірантів, науковців та викладачів. Узагальнення автором багаторічної практики його викладання в Київському національному університеті та досвіду зарубіжних стажувань, викладацької діяльності в багатьох країнах світу дозволили йому створити справді висококласний унікальний підручник, який несе нові знання і буде мати великий попит серед читачів.